

Kurzēnu dzimtas mūzikas kastīte

Anšlava Egliša *Līgavu mednieku* iestudējums Nacionālajā teātrī vedina uz domām par dzīrēm tektonisku laužumu laikos

PĒCDOMAS arī ir daļa no izrādes. Prātoju, ko man atgādināja nupat redzētā režisores Paulas Pļavnieces, scenogrāfa Kristapa Kramiņa un kostīmu mākslinieces Bertas Vilipsones, kā arī horeogrāfes Sintijas Skrābes un komponista Miķeļa Putniņa kopradītās ainas. Tikai pārļasot programmas grāmatīņu, viss sakārtojās vienotā... priekšmetā. Programmā iestudējuma daļībnieki atceras kādu lietu, kas rūpīgi glabājas un tiek nodota no paaudzes paaudzē kā dzimtas nepārtrauktības garants. Tā taču bija ģimenes relikvija – mūzikas kastīte! Jāuzvelk atspere, jāattaisa vāciņš, un mehānisms sāk darboties: melodija skan, konstrukcija griežas, deļotāji saskaņoti virpuļo. Līdz kāda roka vāku aizver.

Romāns *Līgavu mednieki* iznācis 1939. gada beigās. Savā ziņā tas jau ir atmiņu romāns par labākiem laikiem, taču tam nepiemīt nekas no tā ironiskā maiguma, kādā sarakstīta *Pansija pīlī*, trimdas gados atceroties brīnišķo un nesasniedzamo Nekurnekadzemi. *Līgavu medniekos* rakstnieks ir sarkastisks, vidi attēlojot, un visai negants varoņu portretējumā. Klāva Mella

Recenzijas autore —
Edīte Tišheizere,
žurnāla *Ir*
teātra kritiķe

Izdevīgākā situācijā ir iznīreļi jeb homo novus

dramatizējumā negantums šķiet pieklusināts, kaut vai tāpēc vien, ka trūkst Egliša neglaimojošo personāža aprakstu. (Toties dažāda laba iesauka no sardoniskas kļuvusi šķebīga – kā grāfs Puņķis, kas uzradies grāfa Deguna de Knibēna vietā.)

Surģenieku ģimenes nams patiešām atgādina mehānisko rotaļlietu: priekšdari ceļas un krīt, pati māja rotē, atklājot aizvien jaunas spēļistabas, kur iemītniekiem un viesiem izkārtoties glītās kompozīcijās vai bīdīties dejas soļos. Rotaļīgā vide pieprasa arī īpašu aktieru eksistences veidu. Ekscentrisku jeb nobīdītu attiecībā pret realitāti, brīžiem pat sinhronizētu kā tādā dzīvo leļļu teātrī, vienlaikus vismaz galvenajiem varo-

ņiem saglabājot raksturu ticamību un dialoga asumu. Un šāds uzstādījums palaikam draud izjaukt izrādes stila vienotību: kā jau striktas formas uzvedumos, pietiek kādam no tēlotājiem pārspīlēt vai nesasniegt vajadzīgo «temperatūru», lai konstrukcija bīstami sagrīļotos vai pat saplaktu, turklāt, cenšoties izpildīt formālās prasības, aktieri var zaudēt gan spēles vieglumu, gan domas skaidrību.

Ciešos formas noteikumos iespiesti, visērtāk laikam gan jūtas aktieri, kuru tēli ir, sacisim godīgi, funkcijas. Korporeļi un viesi, kuru uzdevumus izpilda Kultūras akadēmijas 4. kursa studenti, kā arī «vecie» sabiedrības pīlāri Surģenieku un Majoru pāris, kuras tēlojot, Daigai Gaismiņai un Egonam Dombrovskim, tāpat kā Evijai Krūzei un Egilam Melbārdim nekas vairāk par profesionālu «laukuma pārredzēšanu» un skatuves šarmu nav nepieciešams.

Sarežģītāk ir tiem, kam ne tikai jāiekļaujas īpašajā spēles veidā, bet jāpiesavinās arī Anšlava Egliša asprātīgā, tomēr ļoti citam laikam atbilstošā valoda un intonācija. «Zelta jaunatnes» istenie pārstāvji lielākoties izmanto noteiktu rakstura īpašību ietvaru, ko necenšas pārkāpt: Lauras

**LĪGAVU
MEDNIEKI**

Nacionālā
teātra Lielajā
zālē. Nākamās
izrādes
17., 30.
septembrī.
21–45 €

IR IESAKA

17. SEPTEMBRIS

PASĀKUMS. ARSENĀLS BŪS! NEATKARĪBAS LAUKUMĀ PIE MĀKSLAS MUZEJA ARSENĀLS

Iesīdošā programma, kas līdz muzeja atvēršanai 2028. gadā aicinās iepazīt tā identitāti, vērtības un nākotnes ieceres. Būs apskatāma instalācijas un performances, tajā skaitā performance *Mode*, kuras atsaucies meklējamas 90. gadu modes skatēs, kas notika *Arsenālā*. Bez maksas. lnmm.lv

18. SEPTEMBRIS

KONCERTS. PRITIJAS JENDES SOLOKONCERTS NACIONĀLAJĀ OPERĀ

Viena no mūsdienu spožākajām operzvaigznēm dienviņāfrikāņu soprāns Pritija Jende uzstāsies kopā ar operas orķestri un spāņu diriģentu Pablo Mjelgo. Izskanēs fragmenti no Verdi operām, Bellini operas *Norma*, Ofenbaha operetes *Parīzes dzīve*, Guno operas *Fausts*, Dvoržāka operas *Nāra* un Štrausa operetes *Sikspārnis*. Biļetes cena 28–100 €. Opera.lv

Siliņas Grizelda ir nikīga un aroganta, Janas Ļisovas Dagne pielip kā dadzītis tam, kas viņu pamanījis, Raimonda Celma Visvaldis mīl tikai sevi, Agates Marijas Bukšas Īrisa Majore mīl sevi un vēl Visvaldi, un neko daudz vairāk par noslēpumainību dramatisējums nepiedāvā arī Nikolīnei, ko spēlē Elza Rūta Jordāne.

Izdevīgākā situācijā ir iznirēļi jeb *homo novus*. Matīss Kučinskis Pāvila Epalta – paša rakstnieka līdzinieka – lomā nospēlē gan asu prātu, lai izskaitļotu soļus uz priekšu, gan neizlēmību tos patiešām spert. Igors Šelegovskis Ata Dušeļa, Grizeldas pe-

Surģenieku nams atgādina mūzikas kastīti: māja rotē, atklājot aizvien jaunās spēlīstabas, kur iemītniekiem un viesiem izkārtoties glītās kompozīcijās vai bīdīties dejas soļos

ramā zēna, tēlā ieliek ne tikai verga pazemību, bet arī nežēlību, sajūtot varu pār kādu citu. Matīss Budovskis kā Šeturiņš ir izveidojis turpat vai del-artes cienīgu «dumjā skolotāja» mas-ku. Viņi nospēlē raksturus un notikumus, un tas ir smieklīgi.

Taču ir divi, uz kuriem skatoties, nosāp sirds. Imalīnu, Zirnekļu ordeņa dibinātāju, spēlē pavisam jauns un pat vēl ne aktieris Pauls Jēkabs Eldridžs (šajā lomā arī Gustavs Švēdenbergs). Surģenieku jaunākā atvase, tāpat kā viņa iemiesotājs, ir dzimis neatkarības gados un pazīst tikai brīvu valsti, tāpēc ir mierīgs un paš-

apzinīgs. Taču vislielākais prieks par Rūdolfu Sprukuli Mārtiņa Ķuržēna lomā. Pilnīgi iekļāvies ekscentriskajā formā, aktieris nospēlē kaut ko vairāk par raksturu un notikumiem – likteni. Izrādes izskaņā viņš priecājas, ka kļūs par tēvu, bet mēs taču zinām, kas notiks pēc pavisam nedaudziem gadiem.

Kam varētu piederēt tā mūzikas lādīte? Diez vai Imalīnam – ja netiks izsūtīts kopā ar ģimeni, tad pazudīs vācu armijas izpaligos. Bet Ķuržēns izdzīvos, atgrieziesies un saglabās mūzikas kastīti kā liecinājumu par citu un citādu dzīvi. ●

22. SEPTEMBRIS

IZRĀDE. PRINCIPIĀLĀ NOSTĀJA NACIONĀLĀ TEĀTRA JAUNAJĀ ZĀLĒ

Režisora Roberta Daubura un rakstnieka Jāņa Joneva kopdarbs par leģendāro sevišķi svarīgo kriminālietu izmeklētāju Ritu Aksenoku. Izrāde vēsta par Latvijas neatkarības atjaunošanas laiku. Centrā ir Alfrēda Rubika lieta un divu principiālu nostāju sadursme – politiķa pārliecība par savas ideoloģijas pareizību un izmeklētājas nostāja par taisnīgumu. Biļetes cena 38–42 €.

Bilesuparadize.lv

LĪDZ 22. NOVEMBRIM

IZSTĀDE. RŪDOLFS HEIMRĀTS 100. MANTOJUMS DEKORATĪVĀS MĀKSLAS UN DIZAINA MUZEJĀ

Latvijas tekstilmākslas skolas izveidotāja Rūdolda Heimrāts (1926–1992) simtgadei veltīta izstāde. Tā parāda mākslinieka daudzpusīgo mantojumu, izgaismojot viņa ievērojamo ieguldījumu Latvijas tekstilmākslas attīstībā 20. gadsimta otrajā pusē. Varēs iepazīt arī mākslinieka nerealizētas ieceres, ko glabā ģimenes arhivs. Lnmm.lv